

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM'AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
SILVIO MELI**

LL.D.; Dip. Stud. Rel.; Dip. Can. Matr. Jur. & Proc.;
Cert. Jur. & H.R. (Strasbourg);
P.G. Dip. European Competition Law (King's College, London),
P.G. Dip. European Law (King's College, London).

Illum is-26 ta' Mejju, 2016.

Rikors Numru 765/2008 SM

**Raymond Zarb
(I.D. 292965 M)**

vs.

***Industrial Projects Services Limited
(C – 32346)***

**u b'digriet tal-20 ta' Lulju, 2009, gie kjamat
fil-kawza s-Segretarjat ghat-Turizmu fi hdan
I-Ufficcju tal-Prim Ministru, permezz tas-Segretarju
Permanenti (*Information, Tourism and Sustainable
Development*), is-sur Peter Portelli, u/jew tad-Direttur
Tourism, is-Sur Francis Albani**

Il-Qorti,

1. Rat ir-rikors guramentat promotur datat it-28 ta' Lulju, 2008, (ara foll 1), li permezz tieghu r-rikorrenti sintetikament espona s-segwenti:
 - 1.1. Illi hu mpjegat tas-socjeta` intimata *Industrial Properties Services Limited*;
 - 1.2. Illi waqt il-hin tax-xoghol tieghu fl-4 ta' Lulju, 2005, ir-rikorrenti kien involut f'incident f'Xatt ir-Risq, il-Birgu, fejn sofra dizabilita` permanenti;
 - 1.3. Illi l-incident in dizamina sehh unikament b'tort, b'negligenza u b'nuqqas ta' osservazzjonijiet tar-regolamenti opportuni da parti tas-socjeta` intimata;
 - 1.4. Illi ghalhekk l-istess socjeta` intimata hi unikament responsabbli ghad-danni sofferti minnu;
 - 1.5. Illi *nonostante* li s-socjeta` intimata giet debitament interpellata ghall-likwidazzjoni u hlas tad-danni sofferti mir-rikorrenti, baqghet inadempjenti, (ara foll 5);
 - 1.6. Illi ghaldaqstant adixxa din il-qorti biex is-socjeta` intimata tghid ghaliex il-qorti m'ghandiex:
 - 1.6.1. Tiddikjara li s-socjeta` intimata hi unikament responsabbli ghall-incident ikkagunat fl-4 ta' Lulju, 2005, fuq il-post tax-xoghol, li bih ir-rikorrenti sofra dizabilita` permanenti;
 - 1.6.2. Tillikwida d-danni hekk sofferti mir-rikorrenti, okkorendo bin-nomina ta' periti *nominandi*;
 - 1.6.3. Tikkundanna lis-socjeta` intimata thallas lir-rikorrenti l-ammont hekk likwidat;
 - 1.6.4. Bl-ispejjez kontra s-socjeta` rikorrenti;
 - 1.6.5. B'riserva ghal kull dritt u azzjoni fil-ligi favur ir-rikorrenti;

2. Rat l-ordni moghtija minn din il-qorti diversament preseduta datat id-29 t'Awwissu, 2008, (ara foll 9), li permezz tieghu indirizzat kwistjonijiet procedurali u imponiet it-termini hemm stabbiliti;
3. Rat in-nota tar-rikorrenti datata t-30 ta' Settembru, 2008, li permezz taghha ottempora ruhhu mal-imsemmi ordni, (ara foll 13);
- 4.0. Rat ir-risposta guramentata tas-socjeta` intimata *Industrial Projects Services Limited* datata l-31 t'Ottubru, 2008, (ara foll 46), li permezz taghha r-rapprezentant tal-istess sintetikament irrisponda bil-mod segwenti:
 - 4.1. Illi t-talbiet tar-rikorrenti huma infondati;
 - 4.2. Illi fiz-zmien tal-allegat incident ir-rikorrenti kien qed jippresta s-servizzi tieghu mal-Ministeru ghat-Turizmu u l-Kultura (*Sezzjoni Oil Pollution Response Module*);
 - 4.3. Illi ghalhekk is-socjeta` intimata mhiex il-legittimu kontradittur;
 - 4.4. Illi konsegwentement ghandu jigi kjamat in kawza l-Ministru kkoncernat;
 - 4.5. Illi l-allegata dizabilita` permanenti sofferta mir-rikorrenti ghandha tigi ppruvata;
 - 4.6. Illi s-socjeta` intimata mhiex responsabbli ghad-danni allegatament sofferti mir-rikorrenti *stante* li ma kienitx hi li kienet qed tippovdi l-post tax-xoghol lir-rikorrenti fil-mument meta seh l-allegat incident;
 - 4.7. Illi fil-mument tal-incident ir-rikorrenti kien munit bl-attrezzaturi kollha necessarij ghall-ahjar protezzjoni tieghu fuq il-post tax-xoghol;
 - 4.8. Salv risposti ulterjuri;
 - 4.9. Bl-ispejjez kontra r-rikorrenti;

5. Rat il-verbal datat iz-17 ta' Novembru, 2008, li permezz tieghu ordnat li l-kawza tkun limitata ghall-provi dwar l-ewwel risposta ta' natura preliminari tas-socjeta` intimata, (ara paragrafu numru erbgħa punt tnejn, (4.2.), aktar qabel, u l-paragrafu numru wiehed, (1), a fol 46);
6. Rat ukoll id-digriet tal-istess qorti diversament preseduta li wkoll igib l-istess data indikata fil-paragrafu precedenti, li permezz tieghu appuntat lill-assistent gudizzjarju hemm indikata, (ara foll 50 u 51);
7. Rat id-digriet ulterjuri tal-istess qorti diversament preseduta datat l-20 ta' Lulju, 2009, (ara foll 73 u 75), fejn wara rikors appozitu tas-socjeta` intimata datat it-2 ta' Lulju, 2009, (ara foll 73), awtorizzat il-kjamata in kawza hemm indikata;
- 8.0. Rat ir-risposta guramentata tal-kjamati in kawza datata s-27 ta' Lulju, 2010, (ara foll 93), li permezz tagħha sintetikament esponew is-segwenti:
 - 8.1. Illi l-Avukat Generali ma giex notifikat bl-atti u għalhekk l-ebda terminu ma beda jiddekorri *ai termini* tal-artiklu 181B (3) tal-Kap 12 tal-Ligijiet ta' Malta;
 - 8.2. Illi r-rikorrenti għandu jiddikjara l-indirizz tar-residenza tieghu;
 - 8.3. Illi l-azzjoni hi preskritta *ai termini* tal-artiklu 2153 tal-Kodici Civili;
 - 8.4. Illi r-rikors guramentat promotur ma jagħmel l-ebda referenza għall-kjamati in kawza jew għal xi nuqqas attribwibbli lilhom;
 - 8.5. Illi għalhekk m'hemmx lok li jkun kjamati in kawza;
 - 8.6. Illi jkun bizzejjed li jkun kjamat in kawza is-Segretarju Permanenti fuq indikat *stante* li d-Direttur (Turizmu) hu subaltern għalih;
 - 8.7. Illi fil-mertu jingħad li fi zmien tal-incident ir-rikorrenti kien impjegat tas-socjeta` intimata *Industrial Projects Services Limited* u qatt ma kien impjegat tal-kjamati in kawza;

- 8.8. Illi fir-rigward tal-incident in dizamina ma jwiegbu ghal ebda danni sofferti mir-rikorrenti;
- 8.9. Illi lanqas iwiegbu ghal danni fil-konfront tas-socjeta` intimata;
- 8.10. Illi dan hu ritenut ghaliex ma kien hemm l-ebda negligenza, imperizja jew nuqqas ta' tharis ta' regolamenti min-naha taghhom;
- 8.11. Illi huma dejjem ipprovdeu sistema sigura ta' xoghol;
- 8.12. Illi ma tezisti l-ebda forma ta' "*strict liability*" rigward incidenti fuq il-post tax-xoghol;
- 8.13. Illi jsostnu li l-incident in dizamina sehh:
 - 8.13.1. Jew ghaliex sehh sforz in-negligenza, l-imperizja jew in-nuqqas ta' tharis tar-regolamenti mir-rikorrenti nnifsu;
 - 8.13.2. Jew ghaliex kien kaz sfortunat;
- 8.14. Illi ghaldaqstant jitolbu li din il-qorti:
 - 8.14.1. Tirrespingi t-talbiet tar-rikorrenti;
 - 8.14.2. Bl-ispejjez kontra r-rikorrenti;
9. Rat id-digriet taghha diversament preseduta datat is-26 t'Ottubru, 2011, li permezz tieghu hatret espert mediku hemm indikat, (ara foll 119 u 120);
10. Rat ir-relazzjoni peritali tal-istess espert mediku riferit fil-paragrafu precedenti datata l-20 ta' Dicembru, 2011, (ara foll 146);
11. Rat id-digriet taghha diversament preseduta datat it-22 ta' Mejju, 2012, (ara foll 154), fejn wara nota appozita tar-rikorrenti datata t-18 ta' Jannar, 2012, (ara foll 144), hatret periti addizzjonali *ai termini* tal-artiklu 674 tal-Kap 12 fuq gia` riferit;

12. Rat id-digriet taghha kif preseduta datat il-25 ta' Marzu, 2015, fejn awtorizzat lill-istess assistent gudizzjarja fuq riferita, (ara paragrafu numru sitta, (6), aktar qabel), biex tirritorna l-inkartament fl-atti ta' din il-procedura, (ara foll 180);
13. Rat id-digriet taghha kif preseduta datata l-5 ta' Marzu, 2015, li permezz tieghu, wara talba appozita tal-abbli rapprezentanti legali tal-partijiet, awtorizzat lill-istess biex jittrattaw il-kaz bil-modalita` u fit-termini hemm indikati, (ara foll 208), u kif sussegwentement estiza, (ara foll 209);
14. Rat in-nota ta' sottomissjonijiet tar-rikorrenti datata l-24 ta' Gunju, 2015, (ara foll 210), flimkien ma' dik ipprezentata mis-socjeta` intimata datata it-28 ta' Lulju, 2015, (ara foll 229), u ma' dik ipprezentata mill-kjamati in kawza datata it-18 ta' Settembru, 2015, (ara foll 235);
15. Semghet ix-xhieda prodotta quddiemha kif preseduta;
16. Ezaminat id-dokumenti kollha esebiti, inkluzi x-xhieda mismugha kemm mill-qorti diversament preseduta kif ukoll mill-assistent gudizzjarju fuq riferita;

Ikkunsidrat:

17. Illi l-azzjoni odjerna tirrigwarda risarciment ta' danni allegatament subiti mir-rikorrenti meta fl-4 ta' Lulju, 2005, dan zelaq hu u tielgha fuq id-dghajsa bl-isem "Monka" u gie bejn id-dghajsa u l-magna, (ara foll 78), waqt li kien qieghed jaqdi dmirijetu f'Xatt ir-Risq, il-Birgu;
18. Illi fil-gurnata tal-incident ir-rikorrenti, ghalkemm kien impjegat mas-socjeta` intimata *Industrial Projects Services Limited*, kien gie assenjat, ("*deployed*") mall-Ministeru tat-Turizmu, (ara foll 68), specifikatament mal-*Oil Pollution Response Module*, (ara foll 69);
19. Illi l-mansjoni ezercitata mir-rikorrenti fi hdan l-istess struttura indikata fil-paragrafu precedenti kienet li jigbor l-iskart u zjut li jkun hemm fil-bahar, (ara foll 78);

20. Illi l-incident in dizamina sehh meta biex jespleta d-doveri tieghu r-rikorrenti qabez fil-gverta tad-dghajsa precedentement indikata, (ara paragrafu numru sbatax, (17.), aktar qabel), u zelaq, (ara foll 78), u spicca b'idu mibruma tahtu, (ara foll 78);
21. Illi fil-mument tal-incident in dizamina jirrizulta li r-rikorrenti kien liebes l-ingwanti, “*safety shoes*”, “*overall*” u l-“*kit*” protettiv kollu inkluz il-“*helmet*” u “*visors*”, (ara foll 78 u 70), li kienu pprovduti lilhu appozitament mis-socjeta` li maghha kien assenjat, (ara foll 70);

Ikkunsidrat:

22. Illi f'dan ir-rigward hu ormai stabbilit dak sintetikament sindakat mill-**Prim' Awla tal-Qorti Civili** fil-kawza **fl-ismijiet Francis Busuttil vs. Sammy Meilaq *nomine*** datata d-**9 ta' Dicembru, 2012**, li:

“F'azzjoni bhal din l-attur jehtieglu jipprova l-fatt dannuz, l-imputabilita` ta' dan il-fatt ghal minn ikun ikkagunалу d-danni, u l-event dannuz emergenti minn dan l-istess fatt”;

Ikkunsidrat:

- 23.0. Illi epurat dan il-principju hu issa ghaqli qabel xejn jigu indirizzati r-risposti ta' natura preliminari sollevati rispettivament mis-socjeta` intimata u mill-kjamati in kawza, senjatament:
 - 23.1. Dik rigwardanti l-legittimu kontradittur, (ara paragrafu numru erbgha punt tlieta, (4.3.), aktar qabel);
 - 23.2. Il-preskrizzjoni *ai termini* tal-artiklu 2153 tal-Kap 16 tal-Ligijiet ta' Malta, (ara paragrafu numru tmienja punt tlieta, (8.3.), aktar qabel);

Ikkunsidrat:

24.0. L-eccezzjoni dwar il-Legittimu Kontradittur:

- 24.1. Illi s-socjeta` intimata *Industrial Projects Services Limited* issostni li hi estranea ghall-procedura in dizamina *stante* li dakinhar tal-incident ir-rikorrenti kien assenjat biex jippresta s-servizzi tieghu lill-Ministeru ghat-Turizmu u l-Kultura, (ara foll 69);
- 24.2. Illi f'dan ir-rigward ghalhekk irid jigi stabbilit min mill-intimati kellu d-dover li jizgura li l-ambjent lavorattiv tar-rikorrenti fil-mument tal-incident kien fi stat ragjonevoli ta' sikurezza kif statutorjament rikjest;
- 24.3. Illi f'dan ir-rigward il-Prim' Awla tal-Qorti Civili, fl-ismijiet **Benjamin Sammut vs. Meli Bugeja & Company Limited**, datata t-18 ta' Jannar, 2008, issostni s-segwenti:

“... meta l-ambjent tax-xoghol qiegħed taht il-kontroll tieghu, minn jagħti x-xogħol għandu dmir illi jagħmel dak li hu ragjonevolment meħtieġ u prattiku biex jelimina jew, għallinqas, inaqqas il-perikoli u r-riskji għal dawk li hu jgħabba biex jagħmlu xogħol fl-interess tieghu f'dak l-ambjent. Il-kriterju għalhekk, fil-fehma ta' din il-qorti, huwa jekk il-post tax-xogħol huwiex taht il-kontroll ta' minn jagħti x-xogħol”;
- 24.4. Illi fid-dawl tas-suespost id-dover fuq riferit jinkombi fuq minn ikollu l-kontroll tal-ambjent fejn ikun qiegħed isir ix-xogħol fejn isehh l-incident li għalhekk ikun ukoll il-legittimu kontradittur biex jirrispondi għat-talbiet fir-rigward;
- 24.5. Illi fil-kaz in dizamina allura, għandu jkun pacifiku li hu d-dover tas-socjeta` fejn ir-rikorrenti gie assenjat li jahdem, senjatament kif rappreżentata mill-kjamati in kawza:
 - 24.5.1. Illi tipprovdi għas-sigurta` u inkolumita` tar-rikorrenti magħha assenjat;

- 24.5.2. Illi tipprovdi lill-istess rikorrenti dak l-ilbies meqjus necessarju biex tassigura l-istess sigurta` u inkolumita`;
- 24.5.3. Illi tipprovdi ambjent sigur skont l-oghla kriterji statutorjament imposti fir-rigward;
- 25. Illi in effetti jirrizulta assodat li l-kjamati in kawza pprovdeu dak kollu necessarju biex jintlahqu dawn l-ghanijiet, (ara foll 70);
- 26. Illi *di piu`*, jirrizulta wkoll mill-istess analizi tal-provi prodotti li l-post tax-xoghol fejn sehh l-incident kien ghalhekk esklussivament taht il-kontroll tal-kjamati in kawza u li s-socjeta` intimata *Industrial Projects Services Limited* tirrizulta ghal kollox estranea ghall-akkadut;
- 27.0. Illi konsegwentement:
 - 27.1. Kien id-dmir tal-kjamati in kawza li jefettwaw ir-“*risk assessment*” in dizamina;
 - 27.2. Kien id-dmir tal-istess kjamati in kawza li jidentifikaw il-perikoli involuti;
 - 27.3. Kien finalment ukoll id-dmir tal-istess kjamati in kawza li jaghmlu dak ragonevolment mehtieg minnhom biex jeliminaw, jew ghallanqas, inaqqsu l-perikoli riskontrati;

DECIDE:

- 28.0. Illi in vista tal-premess din il-qorti hi sodisfatta li s-socjeta` intimata *Industrial Projects Services Limited* ipprovat din l-eccezzjoni preliminari minnha sollevata, u konsegwentement:
 - 28.1. Takkolji din l-eccezzjoni preliminari tas-socjeta` intimata;
 - 28.2. Tiddikjara ghalhekk li l-istess socjeta` intimata mhix il-legittimu kontradittur fil-procedura odjerna;
 - 28.3. Illi ghaldaqstant, tillibera lis-socjeta` intimata mill-osservanza tal-gudizzju;

Ikkunsidrat:

29.0. L-eccezzjoni dwar il-Preskrizzjoni:

- 29.1. Illi l-kjamati in kawza ssollevaw il-preskrizzjoni *ai termini* tal-artiklu 2153 tal-Kap 16 tal-Ligijiet fuq citati;
- 29.2. Illi l-imsemmi artiklu jistipula s-segwenti:

“L-azzjoni għall-hlas tal-hsarat mhux ikkagunati b’reat taqa` bi preskrizzjoni tal-eghluq ta’ sentejn;

- 29.3. Illi fil-qosor jinghad li l-preskrizzjoni biennali indirizzata fl-imsemmi artiklu hi intiza li tindirizza l-htija Akwiljana, liema htija r-rikorrenti qieghed jaddebita lill-kjamati in kawza;

- 29.4. Illi kif ritenut mill-**Qorti tal-Appell Kummercjali** fil-kawza fl-ismijiet **John Debono et vs. Negozjant Joseph Muscat *proprio et nomine***, datata s-**26 ta’ Frar, 1960**:

“... hu in kolpa min ma juzax il-prudenza, diligenza u attenzjoni tal-*bonus pater familias*. Hu imprexxindibbilment rikjest, pero`, sabiex ikun hemm lok ghad-danni li jkun hemm in-ness ta’ kawzalita` bejn il-fatt kolpevoli u l-konsegwenza dannuza (**Coen, voce Danni, para. 39; Conti, Rep. para. 63 – 115; Malsbury, Laws of England, 2nd Edition, Vol. 10, p. 93, para. 115**)”, (L-Alfabet tal-Kodici Civili Volum ‘D’, Philip Sciberras, imhalled *emeritus*, p. 6);

- 29.5. Illi mill-perkors temporanju rilevanti kif jirrizulta mill-atti esposti, jirrizulta sentitikament is-segwenti:

29.5.1. Illi l-incident in dizamina sehh fl-4 ta’ Lulju, 2005, (ara foll 1);

29.5.2. Illi n-notifika rilevanti għall-procedura odjerna lill-kjamati in kawza giet effettwata fid-9 ta’ Lulju, 2010, (ara foll 89);

29.6. Illi ghalhekk il-perjodu ta' sentejn (2) kif ikkontemplat fl-artiklu 2153 tal-Kap 16 fuq gia` riferit jirrizulta li kien abbondantemente issuperat;

29.7. Illi kif ritenut mill-**Prim' Awla tal-Qorti Civili** fil-kawza fl-ismijiet **Korporazzjoni ghas-Servizz ta' I-Ilma vs. Oil and Construction International Limited**, datata t-**28 t'April, 2004**:

“In linea generali huwa dottrinalment ritenut illi l-preskrizzjoni hi definita bhala mod ta' estinzjoni tad-dritt fejn il-fondament hu rikondott ghar-rinunzja tacita da parti tat-titolari tad-dritt. Abbinat ma' din it-tifsira jinghad ukoll illi l-esigenza tal-preskrizzjoni hi dik li tigi assicurata c-certezza tar-rapporti giuridici”;

29.8. Illi in vista tal-premess din il-qorti hi sodisfatta li l-perjodu preskrittiv sollevat mill-kjamati in kawza jirrizulta debitament ampjament issuperat;

DECIDE:

30.0. Illi konsegwentement:

30.1. Takkolji l-eccezzjoni preliminari tal-kjamati in kawza rigwardanti l-artiklu 2153 tal-Kap 16 fuq riferit;

30.2. Tiddikjara ghalhekk li l-azzjoni odjerna inoltrata mir-rikorrenti fil-konfront tal-kjamati in kawza hi preskritta;

30.3. Illi ghaldaqstant, tillibera lill-kjamati in kawza fuq indikata mill-osservanza tal-gudizzju;

DECIDE in oltre:

31. Illi in vista tas-suespost tiddikjara ukoll finalment li l-ispejjez ta' din il-kawza huma a karigu tar-rikorrenti;

DECIDE finalment:

32. Illi finalment, epurati z-zewg eccezzjonijiet ta' natura preliminari sollevati mill-intimati fuq indikati rispettivament, (ara paragrafu numru tlieta u ghoxrin, (23.), aktar qabel), in vista tal-istess, tastjeni milli tiehu konjizzjoni ulterjuri tal-procedura.

Onor. Imhalledf Silvio Meli

DECIZJONI FINALI